

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Кафедра правового забезпечення підприємницької діяльності
та фінансової безпеки
Факультет № 6

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Гроші і кредит»
обов'язкових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
072 Фінанси, банківська справа та страхування
(Фінансова безпека та фінансові розслідування)

Харків

2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 р. № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023 р. № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних,
соціально-економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 р. № 7

Розглянуто на засіданні кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки факультету № 6 протокол від 25.08.2023 р. № 7

Розробники: доцент кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки факультету № 6 ХНУВС, к.е.н., доцент Фомін Г.Ф.

Рецензенти:

доцент кафедри державно-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н.Карізіна, д.ю.н., доцент Солошкіна І.В.;
завідувач кафедри соціальних та економічних дисциплін факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ, к.е.н., доцент Ткаченко С.М.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 7 Загальна кількість годин – 210 Кількість тем 16	Галузь знань 07 Управління та адміністрування; Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Навчальний курс 2 Семестр 2,3; 3,4 Види підсумкового контролю: залік, екзамен
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		
Лекції – 56; Семінарські заняття – 56; Самостійна робота – 98; Індивідуальні завдання: Курсова робота – 1; 4 семестр		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета. Метою викладання навчальної дисципліни «Гроші і кредит» є формування ґрунтовного наукового розуміння сучасної системи грошово-кредитних відносин, об'єктивних законів, принципів, методів та форм її розвитку та регулювання; набуття практичних навичок щодо застосування понять, категорій, методів та інструментів сучасної грошово-кредитної системи.

Завдання. Основними завданнями вивчення дисципліни «Гроші і кредит» є сформулювати правильне розуміння:

- закономірностей розвитку грошово-кредитних відносин;
- механізму їх функціонування і впливу на відтворювальні процеси;
- ролі грошово-кредитних відносин у ринковій економіці;
- особливостей вітчизняної та зарубіжних ринкових моделей грошей і кредиту;
- використання грошово-кредитних інструментів як основних важелів економічної політики в державному регулюванні економіки;
- характеристики ринку грошового та кредитного ринків, банків та банківської діяльності;
- функціонуванню спеціалізованих небанківських інститутів; сутності методів, принципів та інструментів грошово-кредитної політики та ін.

На виконання цього спрямовано знайомство студентів з грошовою та кредитними системами України, розгляд актуальних питань зі стабілізації грошового обігу та удосконаленню кредитного механізму в умовах

трансформації вітчизняної економіки у ринкову.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Гроші та кредит» тісно пов'язана з іншими економічними дисциплінами: циклу економічної теорії, блоку «Математика для економістів», «Національна економіка» та ін., що дає змогу закріпити вже набуті знання та поглибити професійну підготовку фахівців економічного профілю.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

– **знати:** соціально-економічна сутність грошей, їх функції та роль в ринковій економіці; основні теорії грошей та грошово-кредитного регулювання, поняття та структура грошового обороту; сутність та закони грошового обігу; основи організації та функціонування грошового, фондового та валютного ринків; механізм формування попиту і пропозиції грошей на грошовому ринку; сутність, основні елементи та види грошових та валютних систем; сутність, причини та основні типи інфляції, методи антиінфляційного регулювання; основні напрямки антиінфляційної політики України; методологію застосування грошових реформ з метою стабілізації грошового обігу; основні положення, напрямки та закономірності сучасної теорії грошей; сутність кредиту та кредитного механізму, форми та види кредиту; теоретичні засади процента; структуру кредитної системи України; сутність, призначення та види фінансового посередництва; основи організації та структура банківської системи України; роль, задачі та функції НБУ, його організаційна структура; інструменти грошово-кредитної політики центрального банку, їх вплив на економічну політику держави; роль, функції та класифікація комерційних банків; різновиди та порядок здійснення операцій комерційних банків; основи організації банківського кредитування та розрахунково-платіжного обслуговування; міжнародні фінансово-кредитні установи, механізм зовнішньоекономічних кредитних відносин.

– **вміти:** досліджувати внутрішню структуру грошової та кредитної систем; аналізувати взаємодію структурних елементів цих систем; використовувати інструментарій грошово-кредитної політики; аналізувати умови реалізації грошово-кредитної політики; оцінювати економічне середовище, в якому працюють комерційні банки; аналізувати та оцінювати інфраструктуру грошово-кредитних відносин; аналізувати умови надання і повернення кредиту; складати кредитний договір з комерційними банками.

Програмні компетентності:

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни		
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі фінансів, банківської справи та страхування в ході професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
	ЗК-2	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
	ЗК-3	Здатність планувати та управляти часом.
	ЗК-4	Здатність спілкуватися іноземною мовою.
	ЗК-5	Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.
	ЗК-6	Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
	ЗК-7	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
	ЗК-10	Здатність працювати у команді.
	ЗК-11	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
	ЗК-12	Здатність працювати автономно.
	ЗК-13	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-1	Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.
	СК-2	Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.
	СК-3	Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).
	СК-4	Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових

		задач.
	СК-5	Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.
	СК-6	Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
	СК-8	Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
	СК-9	Здатність здійснювати ефективні комунікації.
	СК-10	Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.
	СК-11	Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.
	СК-12	Застосовувати знання для розв'язання типових та нетипових завдань з захисту фінансової безпеки.
	СК-13	Здатність вміти виявляти загрози і небезпеки фінансової діяльності держави.
	СК-14	Здатність застосовувати отриманні знання щодо захисту фінансових інтересів суб'єктів господарювання правовими засобами.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Сутність і функції грошей

Походження грошей. Основні закономірності виникнення грошей. Етапи розвитку грошей. Раціоналістична та еволюційна концепції походження грошей. Поява грошей як об'єктивний результат розвитку товарного виробництва та обміну. Роль держави у створенні грошей.

Сутність грошей. Гроші як загальний еквівалент і абсолютно ліквідний актив. Гроші як особливий товар, особливості мінової і споживної вартості грошей як товару. Конкретна і загальноспоживча вартість грошового товару, формування суперечності між ними і вирішення її в неповноцінних грошах. Суперечність між реальною і номінальною вартістю грошей та її вирішення в неповноцінних грошах. Гроші як форма суспільних відносин. Гроші як гроші і гроші як капітал. Зв'язок грошей з іншими економічними категоріями.

Еволюція форм грошей і грошових відносин. Товарні, металеві та паперові гроші. Причини та механізм еволюції форм грошей від звичайних товарів першої необхідності до благородних металів. Причини та механізм демонетизації золота. Неповноцінні форми грошей та їх кредитна природа. Еволюція кредитних грошей від урядових (казначейських) зобов'язань до зобов'язань центрального банку. Сучасні кредитні засоби обігу. Кредитні та електронні гроші. Роль держави в утвердженні кредитних зобов'язань як грошей.

Функції грошей. Поняття функції грошей. Функція міри вартості, її сутність, сфера використання. Масштаб цін. Ідеальний характер міри вартості. Ціна як грошовий вираз вартості товарів. Міра вартості в умовах інфляції. Функція засобу обігу, її сутність, сфера використання; реальність і кількісна визначеність грошей у цій функції. Гроші як засіб обігу в умовах інфляції. Функція засобу платежу, її сутність, відмінність від функції засобу обігу, сфера використання. Вплив інфляції на гроші як засіб платежу. Функція засобу нагромадження, її сутність, сфера використання. Вплив часу та інфляції на функцію засобу нагромадження. Сутність світових грошей. Еволюція золота як світових грошей. Передумови використання як світових грошей національних та колективних валют.

Взаємозв'язок функцій грошей. Дискусії щодо кількості функцій грошей.

Якісні властивості грошей. Розвиток ринку та ускладнення його вимог до якості грошей. Стабільність вартості як базова якісна характеристика грошей. Економічність, довготривалість використання, однорідність, надійність, подільність та портативність грошей.

Тема 2. Грошовий оборот і грошові потоки

Сутність грошового обороту як процесу руху грошей. Грошові платежі як елементарні складові грошового обороту. Основні суб'єкти грошового обороту. Основні ринки, що взаємно пов'язуються грошовим оборотом. Сукупний грошовий оборот як макроекономічне явище та оборот грошей на мікроекономічному рівні, їх єдність та відмінності. Економічна основа грошового обороту. Єдність та безперервність як визначальні риси грошового обороту.

Модель сукупного грошового обороту. Грошові потоки. Структура грошових потоків та їх взаємозв'язок у моделі. Характеристика основних видів грошових потоків. Взаємозв'язок між окремими видами грошових потоків. Грошові потоки припливу та грошові потоки відпливу. Механізм балансування грошових потоків. Балансування потоку національного доходу і потоку національного продукту через внутрішній та зовнішній грошові ринки. Структура грошового обороту. Готівковий та безготівковий сектори грошового обороту. Сектори грошового обігу, фінансовий (фіскально- бюджетний) та кредитний.

Зміст поняття «грошовий обіг». Структура грошового обігу. Готівковий та безготівковий обіг. Грошово-розрахунковий, грошово-кредитний та грошово-фінансовий обіг. Взаємозв'язок грошового обігу з системою ринкових відносин. Основні ринки, що обслуговуються грошовим обігом. Закон грошового обігу, його сутність, вимоги та наслідки порушення вимог.

Швидкість обігу грошей: поняття, фактори, що визначають швидкість обігу. Погляди на характер зміни швидкості обігу грошей. Вплив швидкості на масу та сталість грошей. Порядок визначення швидкості обігу грошей.

Маса грошей, що обслуговує грошовий оборот: поняття та фактори, що визначають її зміну. Агрегатний метод класифікації функціональних форм грошей. Особливості побудови показників грошової маси в Україні. Показники маси грошей. Грошові агрегати, їх характеристика і принципи формування. Ліквідність грошових агрегатів. Грошова база, її склад.

Тема 3. Грошовий ринок

Сутність грошового ринку. Суб'єкти та інструменти грошового ринку. Гроші як об'єкт купівлі-продажу.

Вартість грошей. Специфічний характер вартості грошей. Купівельна спроможність як вираз вартості грошей як грошей. Вартість грошей, що нагромаджуються. Вартість грошей і час. Вартість грошей з урахуванням фактора ризику. Вплив зміни вартості грошей на економічні процеси. Ціна грошей як капіталу: альтернативна вартість зберігання грошей та процент.

Особливості прояву на грошовому ринку основних ринкових ознак – попиту, пропозиції, ціни.

Попит на гроші. Сутність попиту на гроші. Попит на гроші і швидкість обігу грошей. Теоретичні моделі попиту на гроші. Моделі попиту на гроші К. Маркса, І. Фішера, кембриджської школи. Д. Кейнс про попит на гроші. Модель попиту на гроші М. Фрідмена. Розвиток кейнсіанського підходу до попиту на гроші в моделях Боумоля-Тобіна та Міллера-Орра. Цілі, мотиви та чинники, що визначають параметри попиту на гроші. Трансакційний мотив. Попит на гроші і реальні доходи. Очікуваний дохід на гроші. Купівельна спроможність грошей. Попит на гроші і норма відсотка. Характеристика основних положень теорії попиту грошей: теорія касових залишків, кейнсіанські теорії і теорія сучасного монетаризму. Особливості попиту на гроші в економіці України.

Пропозиція грошей. Суть та механізм формування пропозиції грошей. Роль банківської системи у формуванні пропозиції грошей. Фактори, що визначають зміну пропозиції грошей. Крива пропозиції грошей.

Інституційна модель грошового ринку. Сектори прямого і опосередкованого фінансування. Потoki та суб'єкти в обох секторах грошового ринку. Основні групи учасників грошового ринку.

Банки і небанківські фінансово-кредитні структури як фінансові посередники грошового ринку.

Економічна структура грошового ринку. Критерії класифікації. Ринок грошей і ринок капіталів. Ринок цінних паперів та валютний ринок як складові грошового ринку.

Графічна модель грошового ринку. Рівновага на грошовому ринку та процент. Фактори, що визначають рівновагу грошового ринку. Вплив на ринок змін у попиті і пропозиції грошей.

Інструменти грошового ринку. Боргові та неборгові зобов'язання. Депозитні боргові зобов'язання (депозитні, ощадні, трастові вклади) та позичкові боргові зобов'язання (кредитні угоди, облігації, векселі та ін.). Неборгові зобов'язання (акції, деривативи).

Заощадження та інвестиції в механізмі грошового ринку. Заощадження населення як єдине джерело і верхня межа чистих інвестицій. Вплив процентної ставки на заощадження та інвестиції. Вплив бюджетного дефіциту на балансування заощаджень та інвестицій.

Тема 4. Грошові системи

Сутність грошової системи, її призначення та місце в економічній системі країни. Основні принципи організації та моделі побудови грошових систем. Елементи грошової системи та їх характеристика. Вплив національних та історичних традицій на зміст елементів грошової системи.

Основні типи грошових систем, їх еволюція Системи металевих та кредитного обігу. Закономірності еволюції грошових систем від саморегульованих систем повноцінних грошей до систем регульованих державою кредитних грошей.

Саморегульовані грошові системи та їх історичні форми. Біметалізм (система паралельних валют, система подвійної валюти, система «кульгаючої» валюти). Монеметалізм (золотомонетний стандарт, золотозливковий стандарт, золотодевізний стандарт, золото доларовий стандарт).

Регульовані грошові системи. Система паперового грошового обігу. Система природного (кредитного) обігу.

Неринкові та ринкові грошові системи. Відкриті та закриті грошові системи.

Процес формування грошової системи в Україні. Необхідність створення грошової системи України. Особливості функціонування грошової системи України.

Тема 5. Інфляція та грошові реформи

Сутність, форми прояву та закономірності розвитку інфляції. Типи інфляції та її вплив на економічні процеси: повзуча, відкрита, галопуюча, гіперінфляція. Основні показники вимірювання інфляції.

Теоретичні концепції інфляції: теорія «інфляції попиту», теорія «інфляції

пропозиції», монетаристська теорія, теорія інфляції як багатофакторного процесу. Інфляція та дефляція.

Державне регулювання інфляції. Антиінфляційна політика: стратегія і тактика.

Економічні та соціальні наслідки інфляції. Вплив інфляції на інвестиції та розвиток виробництва. Інфляція та економічний цикл.

Характеристика інфляційного процесу в Україні

Сутність грошових реформ. Грошові реформи як інструмент стабілізації грошового обігу. Класифікація грошових реформ. Становлення нової грошової системи. Часткова зміна грошової системи. Проведення спеціальних стабілізаційних заходів. Основні методи стабілізації валют: дефляція, деномінація, нуліфікація, девальвація, ревальвація.

Основні моделі грошових реформ. Грошові реформи формального типу. Грошові реформи конфіскаційного типу. Реформи паралельного (консервативного) типу. Грошові реформи країн світу у XX сторіччі.

Особливості процесу запровадження національної валюти в Україні. Багатофакторність та цільове спрямування грошової реформи в Україні. Порядок випуску гривні в оборот у вересні 1996 р.

Тема 6. Валютний ринок та валютні системи

Сутність валюти, призначення та сфера використання. Еволюція валютних відносин. Види валют: національні, іноземні, колективні, конвертовані, неконвертовані. Чинники та значення конвертованості валюти. Особливості валютних відносин.

Валютний ринок: сутність, об'єкти та суб'єкти, ціна, інфраструктура. Чинники впливу на кон'юнктуру валютного ринку. Характеристика основних операцій на валютному ринку.

Валютний курс: сутність, основи формування та чинники впливу. Функції валютного курсу. Види валютних курсів. Регулювання валютних курсів. Розвиток режиму валютного курсу в Україні.

Поняття та види валютних операцій. Валютні ризики. Валютне регулювання і валютний контроль. Завдання та методи валютного регулювання. Механізми регулювання валютного курсу: валютна інтервенція, девальвація, ревальвація, котирування валют.

Валютні системи. Поняття, призначення та елементи національної валютної системи.

Платіжний баланс та золотовалютні резерви. Платіжний баланс, його зміст і роль у механізмі валютного регулювання. Сутність, призначення та використання золотовалютних резервів.

Світова валютна система. Поняття світової валютної системи, її елементи та етапи розвитку. Бреттон-Вудська та Ямайська світові валютні системи.

Міжнародна регіональна валютна система. Поняття міжнародної регіональної валютної системи, її елементи. Формування Європейської валютної системи, трансформація її в Європейський валютний союз зі спільною валютою та єдиним центральним банком.

Міжнародні ринки грошей та капіталів: сутність, призначення, інструменти. Основні світові центри ринків грошей та капіталів. Євроринок,

його призначення та види.

Особливості формування валютної системи України. Органи валютного регулювання.

Валютна політика держави: курсова, облікова, інтервенційна.

Тема 7. Механізм формування пропозиції грошей та грошово-кредитна політика

Грошово-кредитна політика центрального банку – сутність, методи, цілі та завдання. Методи грошово-кредитного регулювання – методи прямого впливу і методи опосередкованого впливу. Стратегічні, проміжні та тактичні цілі і завдання.

Основні типи грошово-кредитної політики: рестрикційна, експансіоністська та селективна.

Державне регулювання механізму формування пропозиції грошей як головне призначення грошово-кредитної політики. Центральний банк як орган державного регулювання грошової сфери. Фактори, що утруднюють контроль центрального банку за обсягом грошей.

Види грошово-кредитної політики. Політика обов'язкових резервів. Облікова політика (політика рефінансування та редисконтування). Операції на відкритому ринку.

Інструменти реалізації грошово-кредитної політики. Формування центральним банком грошової бази.

Механізм зміни маси грошей в обороті. Створення грошей банками. Поняття емісії грошей. Первинна емісія центрального банку. Вторинна емісія депозитних грошей комерційних банків. Банківський мультиплікатор. Модель пропозиції грошей. Грошовий мультиплікатор.

Регулювання безготівкового обороту як складова грошової політики. Поняття та складові системи безготівкових розрахунків. Принципи організації безготівкових розрахунків. Способи та форми безготівкових розрахунків. Відкриття рахунків у банках. Види банківських рахунків.

Регулювання готівкового обігу як складова грошової політики. Недопущення нерегульованого зростання готівки як мета регулювання готівкового обігу. Принципи та складові регулювання обігу готівки. Робота банків з готівкою.

Фіскально-бюджетна та грошово-кредитна політика в системі державного регулювання економіки. Проблеми узгодження фіскально-бюджетної та грошово-кредитної політики.

Проблема монетизації економіки. Емісійний дохід («сеньйораж») та інфляційний податок. Інфляція як наслідок порушень у сфері грошового обігу. Монетизація бюджетного дефіциту. Проблема монетизації ВВП і бюджетного дефіциту в Україні та шляхи їх вирішення.

Сучасні стратегії грошово-кредитної політики: режим монетарного таргетування

Реалізація грошово-кредитної політики в Україні. Механізм забезпечення стабільності грошей.

Тема 8. Роль грошей у ринковій економіці

Нейтральність грошей у процесі відтворення. Передавальний механізм впливу грошей на реальну економіку.

Розвиток сучасних грошей. Кредитна природа сучасних грошей. Відмінність між паперовими та кредитними грошами. Функціональні форми грошей.

Якісний і кількісний аспекти впливу грошей на економічні та соціальні процеси. Грошове середовище як фактор впливу на матеріальні інтереси і виробничу активність економічних суб'єктів.

Гроші як інструмент регулювання економіки. Вплив зміни кількості грошей на основні макро- та мікроекономічні процеси. Моделі впливу пропозиції грошей на економіку в короткостроковому і довгостроковому періодах.

Роль грошей у розвитку суспільства. Еволюція ролі грошей в економіці України.

Тема 9. Теорії грошей

Розвиток теорії грошей як процес формування наукових шкіл, течій та теорій. Основні питання та періоди (класичний, кейнсіанський, сучасний) розвитку теорії грошей.

Формування класичної кількісної теорії грошей та її основні положення. Економічні причини появи кількісного підходу до вивчення ролі грошей. Розвиток поглядів на роль грошей в економіці (Й. Шумпетер, Дж. М. Кейнс).

Еволюція постулатів кількісної теорії грошей. Номіналістичне трактування сутності грошей послідовниками кількісної теорії грошей. Кількісний фактор у працях А. Сміта, Д. Рікардо, К. Маркса. «Трансакційний» варіант кількісної теорії І. Фішера.

Неокласичний варіант розвитку кількісної теорії грошей. «Кон'юнктурний варіант» теорії грошей М. Туган-Барановського. «Кембриджська версія» кількісної теорії.

Внесок Дж. Кейнса у розвиток кількісної теорії грошей. Зміна акцентів в оцінці ролі держави в економічному регулюванні та механізм впливу на економіку. «Передатний механізм» у трактуванні Кейнса. Неминучість інфляційних наслідків реалізації кейнсіанських концепцій.

Абстрактний та прикладний (монетаристський) напрямок в теорії грошей. Виникнення та зміст монетаризму. Погляди кейнсіанців, монетаристів та представників теорії раціональних очікувань на доцільність здійснення грошово-кредитної політики.

Сучасний монетаризм як альтернативний напрямок кількісної теорії. Відмінності монетаристських трактувань ролі держави в регулюванні економіки. Вклад М. Фрідмена в розроблення монетарної політики на основі неокласичного варіанта кількісної теорії.

Зближення позицій монетаристів та некейнсіанців у їх поглядах щодо грошово-кредитної політики в сучасних умовах. Кейнсіансько-неокласичний синтез.

Грошово-кредитна політика України у світлі сучасних монетаристських теорій.

Тема 10. Сутність і функції кредиту

Необхідність кредиту. Загальні передумови формування кредитних відносин.

Сутність кредиту. Кредит як форма руху вартості на основі повернення. Кредит як форма суспільних відносин. Еволюція кредиту в міру розвитку суспільного виробництва. Стадії та закономірності руху кредиту. Кругообіг капіталу і виокремлення стадій руху кредиту. Закономірності руху кредиту на мікро- і макрорівнях. Взаємозв'язок кредиту і грошей. Позичковий капітал та кредит.

Об'єкти і суб'єкти кредиту. Ознаки кредиту в ринковій економіці. Функціональна характеристика кредитних відносин. Зв'язок кредиту з іншими економічними категоріями.

Теоретичні концепції кредиту. Основні положення натуралістичної теорії кредиту та капіталотворчої теорії кредиту.

Функції кредиту та їх сутність. Характеристика окремих функцій кредиту.

Основні принципи кредитування: поворотність, строковість, платність, забезпеченість та цільовий характер кредитування.

Кредитні відносини та інфляція.

Тема 11. Форми, види і роль кредиту

Форми та види кредиту. Характеристика товарної та грошової форм кредиту. Переваги та недоліки кожної з форм.

Види кредиту, критерії їх класифікації. Характеристика окремих видів кредиту: комерційного, державного, банківського, споживчого, міжнародного. Банківський кредит як переважний вид кредиту.

Сутність комерційного кредиту. Об'єкт комерційного кредиту. Призначення та сфера функціонування комерційного кредиту. Розвиток комерційного кредиту в Україні.

Державний кредит: сутність та основне призначення. Класифікація державних позик. Державні цінні папери: облігації, скарбничькі зобов'язання, ощадні сертифікати. Банківський кредит. Класифікація банківських кредитів. Принципи та методи банківського кредитування. Механізм банківського кредитування. Форми забезпечення та страхування банківських кредитів. Характеристика окремих видів банківського кредиту.

Споживчий кредит. Суб'єкти споживчого кредиту. Цілі та методи надання споживчого кредиту. Основні види споживчого кредиту.

Міжнародний кредит та його особливості. Суб'єкти та об'єкти міжнародного кредиту. Основні форми функціонування міжнародного кредиту. Роль міжнародного кредиту в системі розширеного відтворення. Міжнародний кредит в Україні.

Економічні межі кредиту. Поняття меж кредиту, причини та наслідки їх порушення.

Роль кредиту в розвитку економіки. Еволюція ролі кредиту. Основні напрями прояву ролі кредиту в ринковій економіці.

Економічні чинники розвитку кредиту та особливості прояву їх у різних галузях економіки.

Розвиток кредитних відносин в економіці України. Проблеми реалізації позитивних функцій кредиту в Україні. Відновлення комерційного кредиту та фактори, що гальмують його розвиток. Труднощі розвитку банківського кредиту. Еволюція державного та споживчого кредиту. Перспективи розвитку кредиту в Україні.

Тема 12. Теоретичні засади процента

Природа позичкового процента. Сутність процента. Позичковий процент. Норма процента. Історія розвитку процента за кредит. Процентний ризик. Фактори, що впливають на розмір процентної ставки.

Функції процента: розподільча, стимулююча, збереження.

Види процента. Номінальна і реальна процентні ставки та співвідношення між ними.

Дисконт. Сутність та принципи дисконтування.

Способи нарахування процентів (складні та прості процентні ставки, фіксовані та плаваючі, дискретні та безперервні проценти, звичайні та точні проценти, каскадні проценти).

Методи визначення процентів за кредит: метод «факт / факт», метод «факт / 360» і метод «30 / 360».

Облікова ставка процента як інструмент регулювання стану грошового ринку. Фактори зміни ставки процента. Причини коливання ринкової ставки процента. Процент в умовах інфляції.

Роль процента в ринковій економіці.

Тема 13. Фінансові посередники грошового ринку

Сутність, призначення та види фінансового посередництва. Об'єктивні передумови та причини становлення і розвитку фінансово-кредитних установ як посередників на грошовому ринку. Схеми фінансового посередництва. Фінансові посередники та їх функції на грошовому ринку. Основні напрями діяльності сучасних фінансово-кредитних установ. Види, функції, принципи і типи операцій фінансових посередників.

Розвиток кредитної системи як наслідок розвитку грошово-кредитних відносин. Сутність поняття «кредитна система». Передумови формування та структурна схема побудови кредитної системи. Функції кредитної системи. Класифікація фінансових посередників. Роль та місце кредитної системи в сучасному економічному просторі.

Місце банків на грошовому ринку. Банки як провідні суб'єкти фінансового посередництва. Виникнення банків, їх економічна сутність та функції. Банківська система, її цілі та функції. Специфічні риси банківської системи. Принципи побудови банківської системи та функції. Одно- та дворівневі банківські системи. Класифікація банків: емісійні та неемісійні. Види банків. Особливості побудови банківської системи в Україні.

Місце і роль небанківських фінансових установ на грошовому ринку. Відмінності посередницької діяльності небанківських фінансово-кредитних установ від банківської діяльності.

Види та характеристика основних видів небанківських фінансово-кредитних установ: страхових компаній, пенсійних фондів, інвестиційних

фондів та ін.

Договірні фінансові посередники. Діяльність договірних посередників. Страхові компанії, страховий бізнес і його розвиток в Україні та правове забезпечення.

Інвестиційні фінансові посередники. Інвестиційні фонди, їхня діяльність в Україні та правове забезпечення.

Недержавні пенсійні фонди: механізм їхнього функціонування та характеристика. Переваги і недоліки приватних пенсійних фондів. Їхня діяльність в Україні та правове забезпечення.

Ломбарди і механізм їхнього функціонування.

Кредитні союзи і механізм їхнього функціонування.

Тема 14. Центральні банки в системі монетарного та банківського управління

Призначення центрального банку. Об'єктивність виникнення емісійних банків та створення і розвиток центральних банків. Чинники, що обумовили появу центральних банків.

Статус та основи організації центрального банку. Незалежність центрального банку від органів державної влади, його значення та форми реалізації, чинники, що визначають його незалежність. Основні напрями діяльності центрального банку.

Функції центрального банку. Функція емісії готівки та організації грошового обігу. Характеристика функції «банку банків» (банківськогорегулювання та нагляду), фінансового агента уряду, зберігача золотовалютних резервів і провідника монетарної політики.

Роль центрального банку у формуванні пропозиції грошей та їх ціни. Грошово-кредитна політика центральних банків: її цілі та інструменти. Місце центрального банку в системі банківського регулювання та нагляду.

Співробітництво центральних банків світу. Особливості розвитку центральних банків Англії, США. Створення системи центральних банків в Європі та Європейського центрального банку.

Центральний банк України. Становлення центрального банку в Україні. Національний банк України: його структура, статус та органи управління. Основні принципи організації та діяльності НБУ, перспективи розвитку. Активні та пасивні операції НБУ.

Тема 15. Теоретичні засади діяльності комерційних банків

Поняття комерційного банку, призначення, класифікація та види комерційних банків.

Походження та розвиток комерційних банків. Еволюція банків від приватних кредиторів до багатофункціональних посередників на грошовому ринку. Банки в епоху капіталізму. Роль банків у сучасних ринкових економіках.

Основи організації та специфіка діяльності комерційних банків. Порядок створення банку, його реєстрація та ліцензування діяльності. Організаційні структури та функціональні особливості окремих видів банків.

Банківництво як бізнес. Пасивні операції комерційних банків. Банківські

ресурси та їх структура. Формування власного капіталу банку. Залучення і запозичення коштів. Залучені кошти. Класифікація депозитів. Характеристика основних видів депозитів. Недепозитні джерела залучення коштів. Запозичені кошти. Міжбанківський кредит. Кредити НБУ (овернайт, РЕПО, ломбардний, стабілізаційний).

Активні операції комерційних банків. Система та механізм банківського кредитування. Інвестиційні операції банків.

Банківські послуги. Розрахунково-касове обслуговування клієнтів. Характеристика депозитарних, консультаційних та інших послуг банків.

Формування прибутку комерційного банку.

Основи побудови балансу комерційного банку.

Стабільність банків і механізм її забезпечення. Поняття банківської стабільності та її значення. Показники стабільності та економічні нормативи, що її забезпечують. Страхування банківських депозитів. Створення резервів для покриття ризиків. Ліквідність банків.

Особливості становлення і розвитку комерційних банків в Україні.

Міжбанківські об'єднання, їх роль та значення у функціонуванні банківських систем. Класифікація міжбанківських об'єднань. Характерні риси міжбанківських об'єднань.

Тема 16. Міжнародні валютно-кредитні установи та їх співробітництво з Україною

Сутність, цілі та завдання співробітництва України з міжнародними фінансово-кредитними установами.

Характеристика міжнародних валютно-кредитних установ.

Міжнародний валютний фонд. Організація та функціональне призначення МВФ. Напрямки співпраці МВФ з Україною.

Група Світового банку. Основи організації, структура та призначення Світового банку. Форми співпраці структур Світового банку з Україною. Регіональні міжнародні кредитно-фінансові інституції.

Цілі та основні напрями діяльності регіональних валютно-кредитних установ. Європейський банк реконструкції та розвитку. Порядок створення, призначення і функції ЄБРР. Напрямки співробітництва з Україною.

Банк міжнародних розрахунків. Необхідність та порядок створення БМР. Функції банку. Роль БМР у розвитку міжнародного співробітництва у валютно-кредитній сфері.

Європейський Союз та його інтеграційні процеси. Європейський центральний банк.

4. Структура навчальної дисципліни
4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Література	Вид контролю
	Всього	з них:						
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота		
Семестр № 1								
Тема 1. Сутність і функції грошей	9	2	2	0	0	5	основна [1-9], допоміжна [1-8].	
Тема 2. Грошовий оборот і грошові потоки	16	4	6	0	0	6	основна [1-6], допоміжна [2-9].	
Тема 3. Грошовий ринок	9	2	2	0	0	5	основна [3-9], допоміжна [2-7].	К/р на 15 хвилин
Тема 4. Грошові системи	9	2	2	0	0	5	основна [3-9], допоміжна [2-5, 10, 11].	
Тема 5. Інфляція та грошові реформи	14	4	4	0	0	6	основна [2-7], допоміжна [3-8].	
Тема 6. Валютний ринок і валютні системи	16	6	4	0	0	6	основна [1-3, 12, 18], допоміжна [1-7].	К/р на 15 хвилин
Тема 7. Механізм формування пропозиції грошей та грошово-кредитна політика	14	4	4	0	0	6	основна [1-5], допоміжна [2-6].	
Тема 8. Роль грошей у ринковій економіці	9	2	2	0	0	5	основна [1-9], допоміжна [1-4, 7, 8].	
Тема 9. Теорії грошей	9	2	2	0	0	5	основна [1-7], допоміжна [2-8].	К/р на 15 хвилин
Всього за семестр № 1:	105	28	28	0	0	49		залік
Семестр № 2								
Тема 10. Сутність і функції кредиту	15	4	4	0	0	7	основна [1-5, 10], допоміжна [1-4, 9, 10].	
Тема 11. Форми, види і роль кредиту	15	4	4	0	0	7	основна [3-8, 10], допоміжна [2-9].	

Тема 14. Теоретичні засади діяльності комерційних банків	15	4	4	0	0	7	основна [3-10, 14], допоміжна [1-5].	
Тема 15. Центральні банки в системі монетарного та банківського управління	15	4	4	0	0	7	основна [1-4; 14], допоміжна [1-3, 11].	
Тема 16. Міжнародні фінансово-кредитні установи та їх співробітництво з Україною	15	4	4	0	0	7	основна [3-9, 16], допоміжна [4-7].	К/р на 15 хвилин
Всього за семестр № 2:	105	28	28	0	0	49		екзамен

4.1.2. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Література:
Тема 1. Сутність і функції грошей		
Дослідити: Якісні властивості грошей.		основна [1-9], допоміжна [1-8].
Підготувати реферат за п. 5.1.1.		
Тема 2. Грошовий оборот і грошові потоки		
Законспектувати: Структура грошового обороту за формою платіжних засобів		основна [1-6], допоміжна [2-9].
Підготувати реферат за п. 5.1.1.		
Тема 3. Грошовий ринок		
Дослідити: Заощадження та інвестиції в механізмі грошового ринку		основна [3-9], допоміжна [2-7].
Підготувати реферат за п. 5.1.1.		
Тема 4. Грошові системи		
Проаналізувати: Формування фіскально-бюджетної та грошово-кредитної політики держави		основна [3-9], допоміжна [2-5, 10, 11].
Підготувати реферат за п. 5.1.1.		
Тема 5. Інфляція та грошові реформи		
Дослідити: Особливості проведення грошової реформи в Україні		основна [2-7], допоміжна [3-8].
Підготувати реферат за п. 5.1.1.		
Тема 6. Валютний ринок і валютні системи		
Проаналізувати: Міжнародні ринки грошей та капіталів		основна [1-3, 12,18], допоміжна [1-7].
Підготувати реферат за п. 5.1.1.		
Тема 7. Механізм формування пропозиції грошей та грошово-кредитна політика		
Законспектувати: Основні принципи грошово-кредитної політики країни на 2016-2020 роки.		основна [1-5], допоміжна [2-6].
Підготувати реферат за п. 5.1.1.		
Тема 8. Роль грошей у ринковій економіці		
Законспектувати: Основні напрями успішного використання грошей в економіці України.		основна [1-9], допоміжна [1-4, 7, 8].
Підготувати реферат за п. 5.1.1.		
Тема 9. Теорії грошей		
Дослідити: Грошово-кредитна (монетарна) політика України у світлі монетаристської теорії		основна [1-7], допоміжна [2-8].
Підготувати реферат за п. 5.1.1.		

Тема 10. Сутність і функції кредиту		
Дослідити: Натуралістична теорія кредиту. Капіталотворча теорія кредиту.		основна [1-5, 10], допоміжна [1-4, 9, 10].
Законспектувати: Суб'єкти споживчого кредитування та механізм його надання.		
Тема 11. Форми, види і роль кредиту		
Проаналізувати: Які фінансово-кредитні установи відносяться до банківських та небанківських. Що між ними є спільного та відмінного.		основна [3-8, 10], допоміжна [2-9].
Охарактеризувати: Кредитна система України		
Тема 12. Теоретичні засади процента		
Проаналізувати: Норма процента та чинники які на неї впливають		основна [7-9, 17, 18], допоміжна [1-9].
Дослідити: Процес формування маржі		
Тема 13. Фінансове посередництво грошового ринку		
Дослідити: Проблеми розвитку небанківських фінансово-кредитних установ		основна [3-8, 16-18], допоміжна [1-4, 10].
Надати характеристику страхових та пенсійних фінансових інститутів		
Тема 14. Теоретичні засади діяльності комерційних банків		
Дослідити: Які банківські операції мають право здійснювати комерційні банки в Україні?		основна [3-10, 14], допоміжна [1-5].
Проаналізувати: Механізм забезпечення стабільності комерційних банків.		
Тема 15. Центральні банки в системі монетарного та банківського управління		
Проаналізувати: Регулюванн НБУ банківської системи.		основна [1-4; 14], допоміжна [1-3, 11].
Дослідити: Основні операції, що здійснює НБУ згідно із законом України «Про Національний банк України»?		
Тема 16. Міжнародні фінансово-кредитні установи та їх співробітництво з Україною		
Проаналізувати: Основні типи програм, що використовує МВФ у співпраці з Україною		основна [3-9, 16], допоміжна [4-7].
Дослідити: Основні напрями співробітництва ЄБРР з Україною		

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

1. Економічна сутність та походження грошей.
2. Еволюційний процес розвитку форм грошей в Україні.
3. Електронні гроші: сутність та порівняльний аналіз якісних властивостей.
4. Функції грошей в національному обороті та їх взаємозв'язок.
5. Роль держави у розвитку форм грошей.
6. Роль грошей у розвитку ринкової економіки.

7. Особливості організації грошового обороту в Україні.
8. Готівковий та безготівковий грошовий обіг: принципи організації та особливості застосування.
9. Проблеми та перспективи вексельного обігу в Україні.
10. Закон кількості грошей в обігу: сутність, вимоги та наслідки порушення.
11. Грошова маса та механізм її зміни в обороті.
12. Проблеми монетизації бюджетного дефіциту та ВВП в Україні.
13. Державне регулювання грошової сфери в Україні.
14. Грошово-кредитна політика центрального банку на сучасному етапі економічного розвитку.
15. Грошовий ринок в Україні, його сутність і структура.
16. Особливості прояву попиту, пропозиції і ціни на грошовому ринку.
17. Шляхи забезпечення рівноваги на грошовому ринку.
18. Цінні папери в економічному обороті України.
19. Фондовий ринок України: проблеми і перспективи розвитку.
20. Проблеми та перспективи ринку цінних паперів в Україні.
21. Канали прямого та опосередкованого фінансування на грошовому ринку в Україні
22. Грошова система, її елементи та вплив на економіку.
23. Становлення і розвиток грошової системи України.
24. Стабілізація гривні: проблеми та перспективи.
25. Еволюція грошових систем зарубіжних країн світу (США, Великобританія, Німеччина, Швейцарія, Японія, Китай).
26. Інфляція: фактори впливу та інструменти регулювання.
27. Соціально-економічні наслідки інфляційного процесу.
28. Грошові реформи: сутність, спрямування і процес проведення.
29. Грошова реформа в Україні.
30. Валютна система України та перспективи її розвитку.
31. Валютний ринок та механізм його регулювання.
32. Валютний курс, основи його формування та регулювання.
33. Валютне регулювання та валютна політика Національного банку України.
34. Передумови та періоди становлення валютного ринку в Україні.
35. Сучасні проблеми функціонування гривні.
36. Проблеми та перспективи входження України до міжнародної фінансової системи.
37. Еволюція валютних систем світу.
38. Паризька валютна система та механізм її функціонування.
39. Генуезька валютна система та механізм її функціонування.
40. Бреттон-Вудська валютна система та механізм її функціонування.
41. Ямайська валютна система та механізм її функціонування.
42. Порівняльна характеристика Бреттон-Вудської та Ямайської валютних систем.
43. Валютна система Європейського співтовариства.
44. Вдосконалення теорії і практики застосування кількісної теорії грошей.

45. Сучасний монетаризм як альтернативний напрям кількісної теорії грошей.
46. Вклад Дж. Кейнса у розробку кількісної теорії грошей.
47. Кон'юнктурна теорія М.І. Туган-Барановського і сучасність.
48. Грошово-кредитна політика України у світлі монетаристської теорії.

5.1.2. Теми курсових робіт з дисципліни

1. Економічна природа та функції грошей.
2. Державне регулювання грошового обороту в Україні.
3. Роль грошей у розвитку економіки України.
4. Аналіз структури грошової маси в державі.
5. Грошовий ринок, особливості його функціонування в Україні.
6. Закони попиту і пропозиції грошей в ринковій економіці.
7. Створення та розвиток грошової системи України.
8. Грошова реформа, її сутність та особливості проведення в Україні.
9. Інфляція та її вплив на грошову систему України.
10. Антиінфляційні заходи, їх вплив на розвиток економіки України.
11. Процент за кредит та чинники що його визначають.
12. Грошово-кредитна політика держави та методи її реалізації НБУ.
13. Інструменти грошово-кредитного регулювання економіки та особливості їх використання.
14. Валютна політика та валютне регулювання, їх особливості в Україні.
15. Валютний ринок та його роль в ринковій економіці.
16. Державне регулювання валютного курсу, його види, основи формування, чинники впливу.
17. Платіжний баланс: сутність, структура та роль в механізмі валютного регулювання.
18. Золотовалютні резерви: сутність, призначення та використання.
19. Поняття, розвиток та основні елементи світової валютної системи.
20. Сучасна європейська валютна система, її формування та перспективи розвитку.
21. Банківський кредит, проблеми розвитку кредитних відносин в Україні.
22. Кредитні операції НБУ і політика рефінансування.
23. Кредитні операції комерційних банків, механізм їх проведення.
24. Небанківські фінансово-кредитні установи, їх види, та особливості функціонування в Україні.
25. Сутність, призначення та види фінансового посередництва.
26. Національний банк України, його функції та становлення.
27. Формування та розвиток банківської системи в Україні.
28. Особливості виникнення, становлення та розвитку комерційних банків в Україні.
30. Міжнародні ринки грошей та капіталів: сутність, призначення, основні світові центри.
31. Міжнародний валютний фонд: виникнення, призначення, функції та роль.
32. Світовий банк: виникнення, призначення, функції та роль.
33. Європейський банк реконструкції та розвитку:

створення,призначення, функції та роль.

34. Міжнародні валютно-фінансові та кредитні відносини України.
35. Порівняльна характеристика функціональних форм грошей.
36. Ринок позикового капіталу та його роль в ринковій економіці.
37. Економічна природа, функції і форми кредиту.
38. Валютний курс та чинники що його визначають.
39. Сутність, основа організації та еволюція кредитної системи України.
40. Проблеми становлення та функціонування фондового ринку України.
41. Позичковий капітал, особливості його нагромадження та використання в Україні.
42. Операції комерційних банків: суть, види,специфіка проведення.
43. Міжнародний кредит, його сутність та роль у розвитку економіки України.
44. Квасігроші: їх форми та використання в Україні.
45. Організація проведення емісійних операцій НБУ та його регіональними управліннями.
46. Норма обов'язкового резервування: її вплив на економіку країни.
47. Інвестиційні організації як елемент кредитної системи України.
48. Еволюція теорій грошей.
49. Види банківських послуг та особливості їх надання.
50. Перспективи розвитку електронних грошей в Україні.

6. Методи навчання

Основні методи навчання, що використовуються за темами дисципліни «Гроші і кредит»:

6.1. Проведення лекцій із застосуванням методів діалогового навчання. Проведення лекцій із застосуванням мультимедійного проектору шляхом показу слайдів у Microsoft PowerPoint (презентація).

6.2. Семінарські заняття – при проведенні аудиторних занять з навчальної дисципліни «Гроші і кредит» використовуються такі інтерактивні методи навчання, як: метод кейсу, метод інциденту, рольові й ділові ігри.

Серед найважливіших засобів навчання особливо варто відзначити засоби візуалізації (слайди, схеми, таблиці, рисунки тощо), які використовують у поєднанні з активною діяльністю студентів. Індивідуальні завдання мають переважно дослідницький характер.

6.3. Практичні заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі - тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Воно включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль (екзамену)

1. Концепції походження грошей.
2. Сутність грошей.
3. Еволюція форм грошей і грошових відносин.
4. Функції грошей.
5. Якісні властивості грошей.
6. Сутність грошового обороту.
7. Модель сукупного грошового обороту. Грошові потоки, поняття та механізм балансування.
8. Структура грошового обороту.
9. Грошовий обіг та його структура. Закон грошового обігу.
10. Швидкість обігу грошей та фактори, що її визначають.
11. Маса грошей в обороті. Грошові агрегати та грошова база.
12. Сутність та структура грошового ринку.
13. Вартість грошей.
14. Попит на гроші.
15. Пропозиція грошей на ринку.
16. Графічна модель ринку грошей. Рівновага на ринку грошей та процент.
17. Інструменти грошового ринку.
18. Сутність та структура грошової системи.
19. Типи грошових систем, їх еволюція.
20. Грошова система України.
21. Сутність та закономірності розвитку інфляції.
22. Державне регулювання інфляції.
23. Характеристика інфляційного процесу в Україні.
24. Сутність та види грошових реформ.
25. Особливості грошової реформи в Україні.
26. Сутність валюти та валютних відносин. Класифікація валют.
27. Валютний ринок. Види операцій на валютному ринку.
28. Валютний курс. Режим валютних курсів.
29. Поняття та види валютних операцій. Валютні ризики.
30. Валютне регулювання і валютний контроль.
31. Валютні системи та валютне регулювання.
32. Валютна політика держави.
33. Сутність, типи та цілі грошово-кредитної політики.
34. Інструменти грошово-кредитного регулювання.
35. Державне регулювання механізму формування пропозиції грошей.
36. Методи грошово-кредитного регулювання.
37. Види грошово-кредитної політики. Формування центральним банком грошової бази.
38. Механізм зміни маси грошей в обороті.
39. Регулювання безготівкового обороту як складова грошової політики.
40. Регулювання готівкового обігу як складова грошової політики.
41. Кредитна природа сучасних грошей.

42. Моделі впливу пропозиції грошей на економіку.
43. Гроші як інструмент регулювання економіки.
44. Еволюція ролі грошей в економіці України.
45. Історія розвитку та сучасний стан теорії грошей.
46. Сутність та структура кредиту.
47. Функції кредиту.
48. Принципи кредитування.
49. Кредитні відносини та інфляція. Взаємозв'язок кредиту і грошей.
50. Форми кредиту.
51. Характеристика основних видів кредиту.
52. Роль кредиту в розвитку економіки.
53. Природа позичкового процента.
54. Сутність процента та його кількісне вираження.
55. Функції процента.
56. Види процента.
57. Способи нарахування процентів.
58. Методи визначення процентів за кредит.
59. Облікова ставка процента як інструмент регулювання стану грошового ринку.
60. Роль процента в ринковій економіці.
61. Сутність, призначення та види фінансового посередництва.
62. Класифікація фінансових посередників.
63. Місце фінансово-кредитних установ на грошовому ринку. Кредитна система та її структура.
64. Банки як фінансові посередники. Функції банків.
65. Місце і роль небанківських фінансових установ у сфері фінансового посередництва.
66. Призначення та класифікація банків.
67. Основи організації та специфіка діяльності комерційних банків.
68. Пасивні операції комерційних банків.
69. Активні операції комерційних банків.
70. Комісійно-посередницькі операції комерційних банків.
71. Особливості становлення і розвитку комерційних банків в Україні.
72. Призначення, роль та основи організації центрального банку.
73. Походження та розвиток центральних банків. Незалежний статус центральних банків.
74. Функції центрального банку.
75. Грошово-кредитна політика центральних банків в системі монетарного управління.
76. Місце центрального банку в системі банківського регулювання та нагляду.
77. Становлення центрального банку в Україні.
78. Активні та пасивні операції НБУ.
79. Характеристика міжнародних валютно-кредитних установ.
80. Необхідність та форми співробітництва міжнародних фінансово-кредитних установ з Україною.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути: екзамени (комплексні екзамени); тести; наскрізні проекти; командні проекти; аналітичні звіти, реферати, есе; розрахункові та розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо; інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти (далі – здобувач) знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботу виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів в Університеті враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у формі, передбаченій в робочою програмою навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} = \left(\left(\text{Результат навчальних занять за семестр} + \text{Результат самостійної роботи за семестр} \right) / 2 \right) * 10$$

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання

на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переведу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить - **50**

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

$$\begin{array}{l} \text{Підсумкові бали} \\ \text{навчальної дисципліни} \end{array} = \begin{array}{l} \text{Загальна кількість балів (перед} \\ \text{підсумковим контролем)} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Кількість балів за} \\ \text{підсумковим контролем} \end{array}$$

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (екзамен, залік) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівника.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі екзамену чи заліку, то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\begin{array}{l} \text{Підсумкові бали} \\ \text{навчальної дисципліни} \end{array} = \begin{array}{l} \text{Підсумкові бали за} \\ \text{поточний семестр} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Підсумкові бали за} \\ \text{попередній семестр} \end{array} : 2$$

У цьому розділі також повинні бути розроблені чіткі критерії оцінювання здобувачів вищої освіти під час поточного контролю (*робота на семінарських, практичних, лабораторних та інших аудиторних заняттях, самостійна робота, виконання індивідуальних творчих завдань*) та підсумкового контролю. Кафедра визначає вимоги до здобувачів стосовно засвоєння змісту навчальної дисципліни, а саме: кількість оцінок, яку він повинен отримати під час аудиторної роботи, самостійної або індивідуальної роботи. Наприклад:

Робота під час навчальних занять	Самостійна та індивідуальна робота	Підсумковий контроль
-------------------------------------	---------------------------------------	-------------------------

Отримати не менше 4 позитивних оцінок	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи, вирішити практичне завдання тощо.	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів
---------------------------------------	--	--

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах		Оцінка за національною шкалою	Оцінка	
			Оцінка	Пояснення
12	97-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі. відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
11	94-%			
10	90-93			
9	85-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком . потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані якості виконання більшості з них оцінена числом балів, близьким до максимального , робота з двома-трьома незначними помилками
8	80-84			
7	75-79		C	«Добре» - теоретичний зміст курсу засвоєний цілком практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якості виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі вади завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками, або з однією- двома значними помилками
6	70-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково . але прогалини не несуть істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконана , деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками
5	65-69			
4	60-64		E	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково , деякі практичні навички роботи несформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якості виконання деяких з них; оцінена числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
3	40-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково , потрібні практичні навички роботи несформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана , або якості їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторною складання), робота, що потребує доробки
2	21-40			
1	1-20		F	«Безумовно незадовільно» - теоретичний зміст курсу неосвоєний , потрібні практичні навички роботи несформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота паї матеріалом курсу не приведе до

			значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки.
--	--	--	--

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна література

1. Алексеев І. В., Колісник М.К. Гроші та кредит: навч. посіб. Київ: Знання, 2009. 254 с.
2. Аранчій В. І., Бойко Л. М., Черненко Л. В. Гроші та кредит: навч. посіб. Львів: Магнолія 2006, 2018. 362 с.
3. Бандурка О.М., Глущенко В.В., Глущенко А.С. Гроші та кредит: підручник, 2-ге вид., доп. і перероб. Львів: Магнолія 2006, 2014. 368 с.
4. Гроші та кредит: підручник / С.К. Реверчук, В.І. Грушко, Л.І. Дмитриченко та ін.; за ред. С.К. Реверчука. Київ: Знання, 2011. 382 с.
5. Гроші та кредит: навчальний посібник /О.Л. Шелест ... та ін. ; за ред О.Л. Шелеста. Харків: О.В. Бровін, 2014. 267 с.
6. Гроші та кредит : підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 892 с.
7. Ільчук П. Г. Гроші та кредит: підручник. Львів: Сорока, 2016. 410 с.
8. Коваленко Д. І. Гроші та кредит: теорія і практика: навч. посібник. 3-є видання. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 352 с.
9. Наумов А. Ф. Гроші та кредит : в Україні і міжнародній економіці (теорія, практика): навчальний посібник. Миколаїв : В.Д. Швець, 2013. 295 с.
10. Про банки та банківську діяльність: Закон України від 7.12.2000 р. № 2121-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
11. Про заставу : Закон України № 2654-XII від 2.10.1992 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2654-12>
12. Про затвердження Положення про валютний нагляд: Постанова Правління НБУ від 03.01.2019 № 13 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013500-19#n163>
13. Про затвердження Положення про ліцензування банків: Постанова Правління НБУ від 22.12.2018 № 149 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0149500-18>
14. Про Національний банк України: Закон України від 20.05. 1999 г. № 679 – XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
15. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 23.02.2012 № 4452-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>
16. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 р. № 2664-III URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>
17. Тимохова Г. Б. Фінанси, гроші та кредит: навчальний посібник для студентів ВНЗ. Київ: Кондор, 2019. 592 с.
18. Щетинін А.І. Гроші та кредит : підручник. вид. 3-тє, перероб. та доп. Київ: Центр учб. літ., 2008. 430 с.

Допоміжна література

1. Вовчак О. Д., Бучко І. Є., Костак З. Р. Гроші та кредит: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 424 с.
2. Гроші та кредит: підручник / П.Г. Ільчук, О.О. Коць, І.Ю. Кондрат, Н.Б. Ярошевич. Львів: Видавець ПП Сорока Т.Б., 2016. 412с.
3. Гроші та кредит: підручник / за ред. С.К. Реверчука. Київ: Знання, 2011. 382 с.
4. Гроші та кредит: навч. посіб. / М.І. Крупка, М.С. Мрочко, Б.М. Вишивана, І.М. Крупка, О.В. Остафіль та ін.; ред.: М. І Крупка; Львів. нац. ун-т ім.І.Франка. Львів, 2010. 406 с.
5. Гроші і кредит: в схемах та таблицях: навчальний посібник / К.Ф. Черкашина, Л.Ю. Сисоєва. Київ ЦП «КОМПРИНТ», 2013. 214 с.
6. Гроші та кредит: навч. посібник / І.В. Алексеев, М.К. Бондарчук. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. 216 с.
7. Гроші та кредит: навч.-метод. посіб. для самостійного вивчення дисципліни / Т.О. Ставерська, І.Л. Шевчук, І.С. Андрющенко. Харків: Видавець Іванченко І.С., 2015. 88 с.
8. Коваленко Д. І. Гроші та кредит: теорія і практика: навч. посібник: 3-тє вид. допов. та перероб. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 352 с.
9. Кредитування: теорія і практика: навч. посібник. Київ: Знання, КОО, 2010. 215 с.
10. Мицак О. В., Сороківська М. В. Фінанси, гроші та кредит: методичні вказівки і завдання до семінарських та практичних занять, самостійної роботи, тестові завдання. Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2016. 139 с.
11. Стахорська С. І. Тестові та практичні завдання з навчальної дисципліни «Гроші та кредит». Харків: ХНЕУ, 2013. 67 с.

Інтернет ресурси

1. Національний банк України: <http://www.bank.gov.ua>
2. Рада національної безпеки і оборони України: <http://www.rnbo.gov.ua/>
3. Урядовий портал: <http://www.kmu.gov.ua>
4. Державний комітет статистики України: <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Державна фіскальна служба України: <http://sfs.gov.ua/>
6. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України: <http://www.me.gov.ua>
7. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua/>